



## KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMIKUNNAN KOKOUS

Aika: Tiistai 10.10.2017 klo 15.00–16.30  
Paikka: Smolna, Etelä-Esplanadi 6, Helsinki

### Pöytäkirja

#### 1) Kokouksen avaus ja ajankohtaiset asiat

- Puheenjohtaja, pääministeri Juha Sipilä

Puheenjohtaja nosti esille hallituksen viimeaikaisia toimia YK:ssa sovitun Agenda2030n toteuttamiseksi todeten, että hallituksen tahtotila on ollut suuri toteuttaa Agenda2030a. Yksi osoitus oli muun muassa selontekona annettu toimeenpanosuunnitelma. Eduskunnan mietintö Agenda2030 selonteosta on yksi eduskunnan parhaita mietintöjä, totesi Sipilä.

Hallituksen puolivälin tarkastelussa uusia avauksia tehtiin muun muassa työllistymistä tukeviin toimiin, kiertotalouden vauhdittamiseen sekä hiilineutraalisuuden edistämiseen. Kestävän kaupunki-kehityksen ohjelman käynnistys oli aivan uusi toimi, joka tuli hallitusohjelman ulkopuolta ja siinä on päästy jo hienosti etenemään. Kaupunkien ja maakuntien rooli kansallisessa toimeenpanotyössä on erittäin tärkeä.

Yksi asia, joka tulee esille eduskunnan mietinnössään, on kansainvälisten verkostojemme parempi hyödyntäminen. BusinessFinland verkoston ja toimintamallin vakiinnuttamisen yhteydessä on oiva tilaisuus miettiä, miten kestävä kehitys voitaisiin paremmin hyödyntää siinä työssä ja käyttää maamielikuvan rakennusaineena, sanoi Sipilä.

Eduskunta edellyttää mietinnössään selonteon uskottavaa monitorointia. Toimivan seuranta- ja arviointijärjestelmän luominen on ollut yksi valtioneuvoston merkittävimmistä viimeaikaisista ponnistuksista. Kansalliset kestävä kehityksen indikaattorit päivitettiin keväällä. Laaja-alaisen ryhmän työssä määriteltiin kymmenen temaattista kestävä kehityksen indikaattorikoria ja jokaiseen koriin noin neljä seurantaindikaattoria. Jokainen indikaattorikori avataan keskustelulle ja kommentoinnille tulevan vuoden aikana.

Toinen keskeinen toimenpide on Agenda2030:n levittäminen koko valtioonhallintoon. Tämän edistämiseksi valtiovarainministeriö on päättänyt liittää talousarvioesitykseen osion kestävästä kehityksestä. Ministeriöt ovat raportoineet ensi kertaa jo nyt elokuussa, miten kestävä kehityksen selonteko ja sen toimeenpano näkyvät hallinnonaloilla vuonna 2018. Tämä on erittäin merkittävä askel kestävä kehityksen tavoitteiden valtavirtaistamiseksi koko valtioonhallinnon työhön ja työn budjetointiin.

Agenda2030 on koko Suomen yhteinen toimintaohjelma. Hallituksella on päävastuu tavoitteiden toteutumisesta, mutta tavoitteiden saavuttaminen edellyttää koko yhteiskunnan osallistumista. Kestävän kehityksen toimenpidesitoumus on helppo tapa lähteä mukaan, ja toimikunnan jäsenten tulisi

kulkea eturintamassa. Tällä hetkellä 75 prosenttia toimikunnan jäsenistä ja puolet varajäsenistä on tehnyt oman toimenpidesitoumuksen. Se ei ole huono alku, mutta niiden 25 prosentinkin olisi nyt petrattava juoksua.

## **2) Tulevaisuusvaliokunnan mietintö valtioneuvoston selonteosta Agenda2030 toteuttamisesta ja eduskunnan mietinnön mukainen kannanotto**

- Puheenjohtaja Thomas Blomqvist ja varapuheenjohtaja Merja Mäkisalo-Ropponen, eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

Puheenjohtaja Thomas Blomqvist sekä varapuheenjohtaja Merja Mäkisalo-Ropponen tulevaisuusvaliokunnasta esittelivät mietintöä.

Ensimmäisellä selonteon teon kerralla tärkeintä oli prosessi, sanoi Blomqvist. Prosessi oli hyvä ja osallistava. Toinen hyvä asia oli, että asia tuli eduskuntaan selontekona, mikä mahdollisti syvällisen käsittelyn eduskunnassa. Mietinnössä painotetaan, että BKT:n rinnalle tarvitaan muita ja täydentäviä mittareita. Kestävän kehityksen osaamista on hyödynnettävä, kun Suomea profiloidaan ulkopoliittikan ja kansainvälisillä foorumeilla sanoi Blomqvist.

Merja Mäkisalo-Ropponen korosti, että politiikkajohdon mukaisuus on äärettömän tärkeä asia. Tämä tarkoittaa, että lainsäädännössä kestävä kehitys tulisi ottaa yläkäsitteeksi, ja sitä tulisi arvioida kaikessa politiikassa (kuten aiemmin terveyden edistäminen). Myös Mäkisalo-Ropponen korosti, että Suomen tulisi olla kv. areenoilla aktiivisempi, edelläkävijän rooli sopii Suomelle hyvin, ja siellä myös odotetaan edelläkävijyyttä. Agenda2030 ja selonteon toteuttaminen tulisi saada maakuntiin ja kuntiin, joko kuntastrategiat on tehty tältä erää? Tulevissa maakunnissa pitäisi kestävä kehityksen olla punaisena lankana.

Kommenttipuheenvuorot:

- Tutkijatohtori Tuuli Hirvilammi, Kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli

Tuuli Hirvilammi kertoi paneelin näkemykset mietinnöstä. Ensimmäiseksi Hirvilammi välitti paneelin onnittelet siitä, että tulevaisuusvaliokunnasta on Agenda2030 selonteon myötä muodostunut kestävä kehityksen vastuuvaliokunta ja kestävä kehityksen kysymykset ovat sitä kautta saaneet aidosti eri politiikkalohkoja läpileikkaavan ja tulevaisuussuuntautuneen käsittelyn eduskunnassa. Paneeli onnittelee myös valiokuntaa huolella ja paneutuen valmistellusta mietinnöstä, jossa on myös rohkeita kannanottoja Agenda 2030 -selonteon sisällöstä ja toimenpide-ehdotuksista. Se, että A2030 ohjaa hallitusohjelmaa eikä päinvastoin, oli yksi paneelin keskeisistä viesteistä, hienoa että myös Tulevaisuusvaliokunta nostanut esille!

Valtaosa mietinnön ponsista keskittyy rakentamaan erilaisia tukimekanismeja kestävä kehityksen politiikan toteuttamiseksi. Ponnit ovat erittäin kannatettavia, joskin niiden toteutuksessa on tärkeää mennä riittävän syvälle. Olisi tärkeää lisätä toimintaohjelmaan mekanismi, jolla rakennettaisiin tavoiteltavia skenaarioita, luotaisiin niitä varten vaikutuspolkuja, mutta myös arvioitaisiin eri polkujen vaikuttavuutta eli ollaanko tekemässä oikeita asioita. Henkilöstöressurssien turvaaminen on tärkeää erityisesti valtioneuvoston kansliassa ja ministeriöissä Sitoumus 2050n ja kytkentöjen takia: kansainvälinen ulottuvuus, etenkin YK, talous-, kehitys- ja ympäristöpoliittisen ulottuvuuden kytkeminen, koordinaatio tukee myös valtioneuvoston osalta politiikkakoherenssia. Paneeli piti tärkeänä myös tutkimustiedon ja ennakkoinnin roolin nostoa. Paneeli nosti esiin huolen, että julkisten hankintojen ehdot eivät tue riittävästi siirtymää kestävä kehityksen suuntaan vaan usein estävät sitä.

Mietinnön lopuksi esitetyt ponnet olisivat voineet paneelin mielestä olla vielä rohkeampia poliittisten tavoitteiden suhteen. Poliittikkaprosessin tukimekanismeihin kiinnitetään laajasti huomiota, mutta ponsissa näkyy liika varovaisuus eikä niissä tunnisteta esimerkiksi ilmastopäästöjen vähentämisen ja uusiutuviin energiamuotoihin siirtymisen kiireellisyyttä. Mietinnössä mainitaan globaalivastuu useassa yhteydessä. Hallinnollisen kysymyksen lisäksi siinä on kyse resurssien käytön oikeudenmukaisesta jakamisesta sekä muualla asuvien, muiden lajien että tulevien sukupolvien kesken. Tarvitaan mittareita, jotka näyttävät mikä on meidän kestävä osuus. Moraalisen kysymyksen lisäksi globaalivastuu on rationaalinen valinta. Kansainvälisen yhteisön kestävyuden politiikassa on viimesijassa kyse ihmislajin selviytymismahdollisuuksista. Niistä jos mistä huolehtiminen on rationaalisesti järkevää.

- Puheenjohtaja Matias Mäkiranta, Nuorten Agenda2030 ryhmä

Matias Mäkiranta toi Nuorten Agenda2030n ryhmän viestit kokoukseen. Mäkiranta painotti aluksi, että Nuorten Agenda 2030 on vahvasti ajanut eteenpäin tulevaisuuden sukupolvien valtuutetun tehtävän perustamista Suomeen. Tämä linkittyy vahvasti eduskunnan mietinnön useisiin kohtiin. Tulevaisuusvaliokunnan jäsenet vaihtuvat neljän vuoden välein. Vaalit ohjaavat päätöksentekoa aivan liikaa. Neljän vuoden tähtäin on kestäväille kehitykselle aivan liian lyhyt, mistä johtuen tehdään usein huonoja pitkän aikavälin päätöksiä, jotka saattavat lyhyellä aikavälillä vaikuttaa hyviltä. Vaaleissa eivät myöskään äänestä tulevat sukupolvet, vaan nykyinen aikuisväestö. Suomi tarvitsee tulevien sukupolvien valtuutetun varmistamaan, että niillä joilla ei ole ääntä on ääni. Valtuutetun tulee varmistaa, että tulevilla sukupolvilla on oikeus samanlaiseen elämään kuin nykyisellä väestöllä.

Indikaattorienkin pitäisi jäljitellä tulevien sukupolvien teemaa. Perinteisen indikaattoritiedon sijaan päätöksiä pitää perustaa yhä enemmän tutkimustietoon, joka mittaa pidemmän aikavälin vaikutuksia.

Nuorten Agenda haluaa ylipäänsä korostaa päätöksenteon ylisukupolvisuuden ja nuorten vaikutusmahdollisuuksia kestäväen kehityksen työn prosessissa.

Kohta 8 eduskunnan lausunnossa on aivan erinomainen. On tärkeää, että Suomi ottaa vastuuta kehitysyhteistyöstä ja on osa kansainvälistä yhteisöä. Kohta on kuitenkin jokseenkin ristiriidassa aikaisempiin päätöksiin.

Ponsien kohta 10 taas vaikuttaa kiinnostavalta linjaukselta. Kestämättömän kehityksen vaikutuksen arviointi Suomen kannalta on varmasti hyvä kirjaus, jos maailma jatkaa päästöjen kasvattamista tätä tahtia. Suomen ei tule kuitenkaan taantua muun maailman mukana. Pariisin ilmastopöytäkirjaan ovat sitoutuneet 197 valtiota. Jopa Pohjois-Korea on sitoutunut sopimuksen tavoitteisiin. Suomen tulisi aktiivisesti ajaa sopimukselle jatkoa, sillä näin suurta saavutusta ilmastotyölle ei tule heittää hukkaan. Voidaan myös kysyä, onko Suomi ollut sopimuksen mallioppilas. Esimerkiksi Sitran tilaama selvitys vuoden 2016 kesältä osoittaa, ettei Suomessa olla tehty riittävästi Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseksi ja nuorten ryhmä suhtautuu skeptisesti siihen, että tilanne olisi vieläkin muuttunut oikeanlaiseen suuntaan.

Yksi Nuorten Agenda -ryhmän kärkilinjauksista sisältää linjauksen sekä Suomen keskittymisestä päätötavoitteisiin, että vielä pidemmälle menemisen: Suomen tulisi pyrkiä vihreän talouden mallimaaksi, joka näyttää muillekin maille esimerkkiä.

## Keskustelu ja johtopäätökset

Keskustelussa kiiteltiin eduskunnan ottamaa vahvaa roolia ja asiantuntevaa mietintöä. Myös valtiovarainministeriön aktivoituminen sai paljon kiitosta. Huolina tuotiin esiin johdonmukaisuuden periaate, miten ylivaalikautisesti voidaan johdonmukaisesti huolehtia esimerkiksi kehitysyhteistyön rahoituksesta.

Kaupunkien ja kuntien rooli nostettiin esiin keskustelussa ja kerrottiin muun muassa kaupunkien ilmastotyöstä. Kaupungit vaikuttavat paljon myös esimerkiksi julkisilla hankinnoillaan sekä maankäytön suunnittelulla kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumiseen. Todettiin, että on tärkeää saada kestävä kehitys mukaan uusien maakuntien ohjelmiin.

Keskustelussa kannustettiin myös BKT:lle vaihtoehtoisten mittareiden käyttöön ja nostettiin kiertoalouden roolia selonteon tavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi todettiin, että EU-puheenjohtajuuskausi kannattaa hyödyntää kestävän kehityksen esiin tuomiseksi.

Pääministeri Sipilä totesi, että vaihtoehtoiset mittarit (BKT:lle) otetaan hallituksen strategia-istuntoon helmikuun alussa.

### 3) Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen toimenpidetyökalun arvioinnin tulokset

- Vanhempi tutkija Jari Lyytimäki, Suomen ympäristökeskus

Tutkija Lyytimäki esitteli Sitoumus2050 -toimenpidesitoumustyökalun arvioinnin tuloksia. Liite. Tutkijoille tuli yllätyksenä se, miten positiiviseen lopputulokseen tutkimuksessa päädyttiin. Hankkeella ei ole kilpailijaa ja sille on tilausta. Sitoumukset ovat helposti toteuttavia ja niihin voidaan kytkeä muitakin järjestelmiä. Sitoumukset kattavat kestävyuden eri tavoitteet. Tärkeimpiä motivaatioita tehdä toimenpidesitoumus oli edistää kestävä kehitystä ja olla edelläkävijä. Valtaosa sitoumuksen tekijöistä oli tyytyväinen miten ovat edistyneet, mutta hyvät esimerkit eivät pääse nyt erottumaan.

Lyytimäki painotti että toimikunnan tulisi olla rohkea suunnan näyttäjä, tekemään ja viestimään enemmän aiheesta ja sitoumustyökalusta. Sitoumus näkyy vähän julkisessa keskustelussa, ja siitä on heikko tietämys. Tutkimuksesta tuli konkreettinen suositus, että tekninen alusta pitää kehittää toiselle asteelle.

Huomioita sitoumuksen tekijöiltä:

- Toimitusjohtaja Tommi Tervanen, Kotipizza Oyj

Tervanen esitteli Kotipizzan vastuullisuustyötä ja kertoi Kotipizzan sitoumuksista. Liite. Kotipizza on ollut pitkään mukana sitoumuksessa ja siitä erittäin inspiroitunut. Kun työlle syntyy merkitys, niin luvut (myynti) kyllä seuraa korosti Tervanen. Kun toimintamme on sisäisesti ja ulkoisesti niin siitä on helppo kommunikoida. Me keksimme niin kovia sitoumuksia, että luvattiin itsemme liemeen – kun annat sitoumuksen ja julistat siitä, niin siitä tulee tapa toimia, sanoi Tervanen. Kestävä kehitys on meidän DNA:ta, se on läsnä joka päivässä. Konkreettiset teot ja vastuulliset toimet eivät ole päämääriä vaan matka ja hyvää businesta. Meille Sitoumus2050 on ollut tärkein työkalu vastuullisuustoimissa. Me olemme muun muassa maailmassa ensimmäinen ravintolaketju, joka on siirtynyt kokonaan sertifioituun MSC kalaan. Nyt koko ketjussa on iso hävikkiseuranta – koko arvoketju mukaan. Ja sisäketju Chalupa on täysin maahanmuuttajien voimin toimiva ketju.

- Kestävän kehityksen johtaja Pasi Laitala, Espoo

Espoon kestävän kehityksen johtaja Laitala kertoi että Espoossa on tehty sitoumuksia jo lähes 100 kappaletta (koska kukaan ei sanonut että yksikin riittää :). Liite. Tavoitteemme on, että 100 kappaletta tulee täyteen Suomi 100v. päivään mennessä! Kestävä kehitys on aivan kaupungin strategian ytimessä, halumme on olla Euroopan kestävin kaupunki. Sitoumus on toiminut työyhteisön ja kumppaneiden kanssa hyvänä instrumenttina. Se vie tavoitteiden kautta toimimaan pikkuisen paremmin, harkiten ja suunnitelmallisemmin.

Sitoumus on tuonut laatua ja lisännyt tehokkuutta toimiimme. Se on myös avannut yhteistyötä monien toimijoiden kesken. Oma käsitykseni on se, että sitoumus on hyvä työkalu koko kuntamarkkinalle eli kaikille kunnille ja maakunnille. Me olemme lähteneet toimiin kumppaneiden kanssa kuten esimerkiksi Fortumin kanssa. Uusien mallien kehittäminen nykyisiin haasteisiin on keskeistä, asioita tulee ja menee nopeasti, suunnitelmat eivät riitä: sitoumusinstrumentti on hyvä toimintatapamalli tähän.

#### Keskustelu ja toimikunnan viestit sitoumustyön vauhdittamiseksi

Keskustelussa tuotiin esiin huoli siitä, miten saadaan kuluttajat mukaan sitoumustyöhön. Näkyvyyttä tulisi lisätä paljon ja hyödyntää esimerkiksi kaupan muovikassisitoumusesimerkkiä. Lisäksi pitäisi kaivaa positiivisia esimerkkejä vaikuttavista teoista.

Pääministeri Sipilä lupasi aloittaa haastekampanjan sitoumuksista ja tehdä oman sitoumuksensa ensin. Lisäksi hallituksen strategiaistuntoon otetaan vaihtoehtoiset indikaattorit tammi-helmikuussa.

#### **4) Kokouksen päättäminen**

Puheenjohtaja, pääministeri Juha Sipilä päätti kokouksen ja kiitti osallistujia aktiivisuudesta.